

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 25 maart – 12:00 uur d.d. 26 maart

5.1.2e Directie Communicatie Vragen? Mail naar 5.1.2e@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 Zorgmedewerkers die onder druk worden gezet zich te vaccineren 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici NU'91 en CNV

Samenvatting

- De ochtendkranten belichten twee punten naar aanleiding van de besmetting van minister Ollongren; Houden politici zich aan de coronaregels? En: Had het kabinet al niet veel langer digitaal moeten vergaderen? NRC en het hoofdredactioneel commentaar van De Telegraaf beantwoorden de eerste vraag verschillend. Zo stelt De Telegraaf dat het kabinet 'verwarrend gedrag' vertoont en niet goed op de hoogte is van de eigen opgestelde regels, terwijl NRC benoemt dat Ollongren en andere politici zich juist 'exact' aan de regels houden. Wel stelt NRC dat burgers blijkbaar meer van hun leiders verwachten in een grote crisis. Dat verschillende fractievoorzitters dan ook in quarantaine gaan – terwijl dit volgens de regels niet hoeft – zou juist kunnen zorgen voor verwarring over de precieze regels.
- Aangaande de tweede vraag stelt een bron van het AD dat je je zou kunnen afvragen waarom alle ministers vrijdags naar de ministerraad komen; in andere landen wordt alleen fysiek vergaderd door een zogenoemd rompkabinet. Ook Trouw en de Volkskrant gaan in op de 'eerste digitale ministerraad'. Volgens de Volkskrant is de stap niet zo 'vanzelfsprekend' als die lijkt, terwijl het AD stelt dat de meeste wereldleiders dit al voortdurend doen.
- De aanstelling van minister Van Ark als verkenner zorgt voor kritische reacties op social media. Zo vraagt men zich af of 'Van Ark niet wat beters te doen heeft als minister in coronatijd'. Daarnaast is er een groep die zegt weinig vertrouwen te hebben in de minister, omdat zij 'op de hoogte was van de toeslagenellende maar gewoon de andere kant op keek'.
- Uit gesprekken van BNR met vakbonden en bronnen in en rondom de zorg blijkt dat medewerkers van tientallen zorginstellingen zich door hun werkgever onder druk gezet voelen om zich te laten vaccineren. Bij CNV en de FNV komen meldingen binnen van werkgevers die dreigen met ontslag, stopzetten van loon en daarbij geen emotionele chantage schuwen, zo stelt BNR. De Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen en de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland zeggen niet te weten of deze situaties voorkomen. NU'91 en CNV vinden dat het 'alle grenzen te buiten gaat', maar benadrukken wel het belang van vaccineren.

Karakterisering van de berichtgeving

- x

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)

- x

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Op de social mediakanalen van VWS vragen mensen zich af of de vaccins schadelijk zijn voor zwangere vrouwen.

In welke informatiebehoefte wordt voorzien? ('5 vragen over...')

- De Telegraaf beantwoordt vragen over het vaccineren van zwangere vrouwen; 'Waarom is in Nederland geadviseerd te vaccineren na de zwangerschap?'
- RTL Nieuws beantwoordt vragen over de zelftests; 'Hoe betrouwbaar is een zelftest en wat kun je met de uitslag?'

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Het **Regionaal Overleg Acute Zorgketen (ROAZ)** meldt dat ziekenhuizen in Noord-Nederland de reguliere zorg weer afschalen om capaciteit beschikbaar te houden voor de spoedzorg en covid-zorg. De besmettingen met het virus lopen weer op en ook onder zorgpersoneel is er ziekte.
- Het **CBS** constateert dat er afgelopen week minder mensen zijn overleden dan doorgaans in deze tijd van het jaar. In de leeftijdscategorie van 80 jaar en ouder minder mensen zijn overleden, vanwege de start van de vaccinatiecampagne en het feit dat er afgelopen jaar veel kwetsbare ouderen vroegtijdig zijn overleden, aldus het CBS.
- De **IGJ** waarschuwt dat artsen die coronapatiënten medicijnen voorschrijven die in strijd zijn met de officiële behandeladviezen een boete kunnen verwachten. De inspectie blijft meldingen binnenkrijgen over artsen die middelen als (hydroxy)chloroquine en ivermectine voorschrijven tegen Covid-19.

Onderzoek van medicijnen/vaccinaties

- Pfizer** meldt dat het Pfizer/BioNTech-vaccin nu ook getest wordt op kinderen vanaf zes maanden oud. De eerste kinderen zijn gisteren ingeënt en er doen 144 kinderen mee met de eerste test.
- Het **UMC Utrecht** doet onderzoek naar een slimme armband (de Ava-armband) die in een vroeg stadium een besmetting met Covid-19 kan signaleren door temperatuur, hartslag en ademhaling te meten. "Een verandering van deze factoren

samen kan wijzen op een besmetting met Covid-19", zegt hoogleraar klinische epidemiologie Rick Grobbee (UMCU) die het onderzoek leidt. Het ziekenhuis zoekt 20.000 volwassenen die willen deelnemen aan de studie.

- Denemarken en Noorwegen verlengen het opschorten van de AstraZeneca-vaccinaties. Denemarken verlengt de stop met drie weken en het is onduidelijk wanneer Noorwegen een besluit neemt. Het **hoofd van de Deense gezondheidsautoriteiten** zegt dat het EMA de zorgen over het vaccin niet heeft kunnen wegnemen. Daarom wordt de uitslag afgewacht van aanvullend onderzoek.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Uit gesprekken van BNR met vakbonden en bronnen in en rondom de zorg blijkt dat medewerkers van tientallen zorginstellingen zich door hun werkgever onder druk gezet voelen om zich te laten vaccineren. Werkgevers dreigen met ontslag, het stopzetten van loon en schuwen geen emotionele chantage. Zo krijgt personeel dat zich niet laat inenten de schuld van besmettingen onder collega's en patiënten. Bij **CNV** en de **FNV** komen dergelijke meldingen binnen. Het gaat bijvoorbeeld om medewerkers die zich niet willen laten vaccineren, waarna de werkgever dreigt met 'andere stappen'. Leidinggevenden van zorginstellingen dreigen onder meer met ontslag. Vooral personeel met een tijdelijk dienstverband heeft hiermee te maken. Ook bij de **IGJ** kwam 'een enkel telefoontje' binnen over dwang bij vaccineren. De **Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen** zegt niet te weten of deze situaties voorkomen. "Je mag werknemers niet tot vaccineren dwingen, maar je kunt het wel dringend vragen", zegt een woordvoerder. Of ziekenhuizen daarin te ver gaan, weet hij niet. Ook de **Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland** kent geen voorbeelden van instellingen die over de schreef gaan.
- **NU'91** en **Het Rode Kruis** constateren dat verschillende demonstranten op het Museumplein zich afgelopen weekend ten onrechte hebben voorgedaan als hulpverleners en zorgmedewerkers van het Amsterdam UMC. De vermeende hulpverleners en zorgmedewerkers hadden een vals toegangspasje van het Amsterdam UMC, locatie VUmc, bij zich, bevestigt het ziekenhuis. Ook werd voorafgaand aan de demonstratie zorgpersoneel via social media opgeroepen om te komen demonstreren. Daarbij werd een foto gebruikt uit 2019 van medewerkers van het Amstelveense Ziekenhuis Amstelland. **Ziekenhuis Amstelland** meldt dat het op geen enkele manier betrokken is bij de organisatie van de demonstratie. "Tot onze schrik wordt deze foto onrechtmatig gebruikt in een kettingoproep op social media." Daarnaast kwamen bij Het Rode Kruis in aanloop naar de demonstratie 'onwijs veel signalen binnen' dat hun internationaal erkende symbool misbruikt zou gaan worden. Het Rode Kruis benadrukt dat niemand namens de hulporganisatie aanwezig was bij de demonstraties. Volgens het wetboek van strafrecht is het misbruiken van het logo strafbaar en kan er een maximale gevangenisstraf van één maand op staan. Het Rode Kruis overwoog aangifte te doen, maar ziet daar toch van af. "De waarschuwing is voldoende. Hopelijk is daarvan geleerd."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- x

Betekenisgeving

Welke waarschuwingen en oproepen worden gedaan?

- **Lid Raad van Bestuur bij de NS Tjalling Smit** waarschuwt voor volle treinen als Nederland steeds meer uit de lockdown komt. Volgens Smit is er geen dienstregeling te bedenken waarbij reizigers niet naast elkaar hoeven te zitten.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- **Arbeidsjurist bij DAS Pascal Besselink** stelt dat het onder druk zetten van personeel om zich te laten vaccineren 'alle grenzen te buiten gaat'. "Er is geen vaccinatieplicht, dus je mag werknemers ook niet verplichten om zich te laten vaccineren. Dreigen met ontslag en loonsverlaging gaat veel te ver en is buiten proportie." **NU'91** en **CNV** zijn het hiermee eens, maar benadrukken wel het belang van vaccineren. Omdat de vaccinatiebereidheid onder zorgpersoneel vrij hoog is, hebben werkgevers vaak vrij spel. Medewerkers die zich niet willen laten inenten hoeven bovendien op weinig steun van collega's te rekenen, wat de verhoudingen onderling op scherp zet. "Wij merken dat er niet altijd begrip is voor collega's die zich om welke reden dan ook niet willen laten vaccineren. Ze voelen niet alleen druk vanuit de top maar ook van collega's", aldus Anneke Westerlaken van het CNV.
- Het feit dat demonstranten zich afgelopen weekend ten onrechte voordeden als hulpverleners en zorgmedewerkers zorgt voor veel verontwaardigde reacties. De **IGJ**, de **Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen**, **NU'91**, de directie van het **Amsterdam UMC**, **CNV Zorg & Welzijn**, de **FBZ (vakbond voor zorgprofessionals)** reageren eensgezind 'ontzet' en verontwaardigd te zijn door het beeld en nemen afstand van de protesten. Volgens de bonden is het verwerptelijk dat mensen zich voordoen als hulpverleners en de symbolen van de organisaties 'misbruiken.' **Roel Smit**, **FNV-vakbondsconsulent in het Dijklandziekenhuis in Hoorn**, vult aan dat hij zich niet voor kan stellen dat zijn collega's zich aansluiten bij een dergelijke demonstratie. "Het kan natuurlijk zo zijn dat je je bedenkingen hebt, maar zo extreem? Nee, daar geloof ik niet in. Dit gaat om een hele kleine groep met een uitgesproken, extreme mening die niet wil luisteren naar de meerderheid, en die niet schuwt om geweld te gebruiken. Dat ze zich nu ook voordoen als gekwalificeerde dokters, vind ik een enge en slechte ontwikkeling." Volgens **Michel Reijnga**, **organisator van de coronaprotesten**, staat 'buiten kijf' dat medewerkers uit de zorg weleens meedoen aan demonstraties. "Maar of de demonstranten op het Museumplein echt artsen waren, dat kan ik moeilijk inschatten."
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge geven mensen, die recent corona hebben gehad, aan blij te zijn dat er maar één vaccinatie nodig. Wel willen deze mensen voorrang zodat ze ook echt maar één keer gevaccineerd worden.

- Op de social mediakanalen van minister De Jonge negatieve reacties op het recordaantal tests. Mensen willen vooral dat het vaccineren sneller gaat. Ook hebben ze het gevoel dat het vele testen verklaart waarom de besmettingen hoog zijn en denken ze dat er hierdoor geen versoepelingen komen.

Hoe wordt naar de overheid(saanpak) gekeken?

- De ochtendkranten belichten twee punten naar aanleiding van de besmetting van minister Ollongren; Houden politici zich aan de coronaregels? En: Had het kabinet al niet veel langer digitaal moeten vergaderen? Het AD, NRC en het hoofdredactioneel commentaar van De Telegraaf gaan in op de eerste vraag. Zo trekken NRC en De Telegraaf tegengestelde conclusies. De Telegraaf stelt dat het kabinet 'verwarrend gedrag' vertoont en niet goed op de hoogte is van de eigen opgestelde regels. Politici zouden zich 'onberispelijk' moeten gedragen en daarmee het goede voorbeeld moeten geven aan de samenleving. NRC benoemt dat Ollongren en andere politici zich juist 'exact' aan de regels houden. Wel stelt de krant dat burgers blijkaar meer van hun leiders verwachten in een grote crisis. Zo gaan verschillende fractievoorzitters wel in quarantaine terwijl dit volgens de regels niet hoeft. Volgens hoogleraar psychologie en gespecialiseerd in de psychologie van leiderschap Mark van Vugt (VU) is dat 'helemaal niet zo'n gekke beslissing'. "Mensen verwachten in zo'n gezondheids crisis dat leiders letten op de gezondheid van hun omgeving én die van zichzelf. Dat geeft namelijk een duidelijk signaal af over hoe belangrijk een politicus dit onderwerp vindt." Dat Ollongren zich aan de letter van de regels hield, maakt in de negatieve beeldvorming nauwelijks verschil, denkt Van Vugt. Ook denkt hij dat er onder de bevolking ergernis is over het feit dat politici niet op afstand vergaderen, wat bijdraagt aan de kloof tussen overheid en burger. Aan de hand van reacties van ingewijden geeft het AD antwoord op de eerste vraag. Zo stelt een ingewijde van het AD dat de 1,5 meter er in de ministerraad 'stevig in' zit. "Het feit dat na Keijzers infectie – behalve Ollongren – niemand besmet raakte, lijkt dat wel te bewijzen", stelt het AD. Aangaande de tweede vraag stelt een andere bron van de krant dat je je kunt afvragen waarom alle ministers vrijdags naar de ministerraad komen, want in andere landen zou alleen fysiek vergaderd worden met een zogenoemd rompkabinet. Ook Trouw en de Volkskrant bespreken de 'eerste digitale ministerraad'. Trouw en de Volkskrant verschaffen informatie over het 'staatsrechtelijk, geheime karakter' van de ministerraad. Volgens de Volkskrant is de stap niet zo 'vanzelfsprekend' als die lijkt, terwijl het AD stelt dat de meeste wereldleiders dit al voortdurend doen.
- Op de social mediakanalen van minister Van Ark kritische reacties op haar aanstelling als verkenner. Men vraagt zich af of 'Van Ark niet wat beters te doen heeft als minister in coronatijd'. Wanneer bekend wordt dat minister Van Ark de rol van verkenner op zich neemt verschijnen veel reacties op Twitter. Men is kritisch op de aanstelling en vraagt zich hier ook af of de minister wel tijd heeft voor de functie: "Kan Tamara van Ark gewoon even haar werk als minister van medische zorg gaan doen? Pandemie lijkt me niet echt het moment om er een erebaantje bij te nemen?" Daarnaast zeggen mensen weinig vertrouwen te hebben in de minister omdat zij "op de hoogte was van de toeslagenellende maar gewoon de andere kant op keek". Ten slotte is er een groep die in de aanstelling van de minister de 'Ruttedoctrine' terugziet.
- **Vaccinimmunologe Jona Walk en arts-microbioloog Bert Mulder (Canisius-Wilhelmina Ziekenhuis)** stellen dat RIVM en het kabinet hun beleid om de hele bevolking te vaccineren moeten heroverwegen. Volgens de experts levert het vaccineren van kinderen en jonge mensen weinig op gezien groepsimmunitet onhaalbaar is; het coronavirus zal niet meer verdwijnen door de komst van nieuwe varianten. Ook gaat het inenten van gezonde mensen tegen de medische principes van de experts in gezien het risico van bijwerkingen op de lange termijn. **FD-fractievoorzitter Thierry Baudet** deelt het artikel op Twitter.
- **Oud-minister Ronald Plasterk** stelt in zijn column in De Telegraaf dat de overheid op dit moment maar een ding moet regelen, en dat is 'vaccineren!'. Plasterk heeft kritiek op de 'bureaupolitiek' die in Nederland, maar ook in de Europese Unie gaande is. Volgens hem is er 'geen twijfel over' dat Nederland de inkoop van vaccins beter zelf had kunnen regelen.
- **Columniste Elisa Hernandes** pleit in haar column in het FD voor het opnieuw inzetten op de testsamenleving. Zij vindt dat Nederland te veel heeft ingezet op vaccineren en niet genoeg aan risicospreiding heeft gedaan. Als we de testcapaciteit die we hebben gebruiken en ondernemers hun coronaprotocolen weer inzetten moet het volgens Hernandes mogelijk zijn om buiten op een veilige manier meer activiteiten te ondernemen.
- Op de social mediakanalen van VWS berichten van mensen die het onzin vinden dat de avondklok wordt verplaatst naar 22.00 uur. Zij vinden dat de avondklok helemaal weg moet, omdat 'de besmettingen alleen maar omhooggaan sinds die avondklok'.